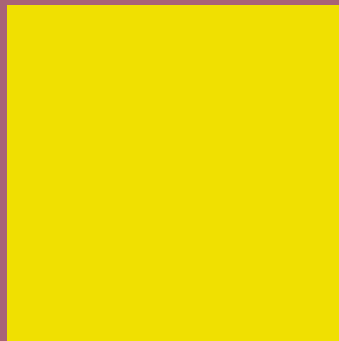

4

ONTMOETING WORDT
CONFLICT: RECHTVAARDIGE
OORLOG EN GERECHTE
VREDE

MODULE VIER

RECHTVAARDIGE OORLOG EN GERECHTE VREDE

4.1 INLEIDING TOT DE VIDEO

Na een incident met een waakhond op weg naar school, gevolgd door een ruzie tussen twee klasgenoten over hun voetbalteams, komt de tiener Yiorgos tot de conclusie dat we vaak onze overtuigingen proberen te verdedigen op een manier die erg lijkt op die van dieren. Wat zegt Jezus over onze geschillen en ruzies? We krijgen het antwoord via het Evangelie en een interactief spel georganiseerd in de klas door de godsdienstleerkracht van Yiorgos.

Figuur 4.1
Het beeldfragment

4.2 VIDEO ALS UITGANGSPUNT

4.2.1 VRAGENLIJST BEGRIJPEND KIJKEN.

Beantwoord volgende vragen op basis van de video die je hebt gezien

1. *Wat was de aanleiding voor de discussie in de klas van Yiorgos?*
 - a. Een onenigheid tussen leerlingen en de leerkracht
 - b. Een ruzie tussen twee leerlingen over hun favoriete voetbalteams
 - c. Een ruzie tussen de ene groep leerlingen en de andere
 - d. een racistische aanval van de ene student op de andere
 - e. Ik weet het niet / geen antwoord
2. *De leerkracht leest een passage uit het evangelie voor aan de klas. Daarin zegt Jezus:*
 - a. Je moet geduld hebben als je geslagen wordt
 - b. Als je een klap op de wang krijgt, moet je eerlijk zijn.
 - c. Als iemand je op de rechterwang slaat, keer hem dan ook de andere toe.
 - d. Wanneer je geslagen wordt, moet je dit melden bij de autoriteiten.
 - e. Ik weet het niet / geen antwoord
3. *Welke methode gebruikt de leerkracht om de boodschap aan de leerlingen over te brengen?*
 - a. Ze lezen een tekst over terrorisme en bespreken die.
 - b. Ze splitsen zich in twee groepen en spelen de ruzie na.
 - c. Ze spelen het educatieve spel "debat"
 - d. Ze spelen het interactieve spel "return the blow"
 - e. Ik weet het niet / geen antwoord

4.2.3 HEB JE HET BEGREPEN?

In de video zien we dat de leraar het spel gebruikte om de leerlingen de woorden van Christus te helpen begrijpen: “Als iemand u op de rechterwang slaat, keer ook de andere toe” (Mt. 5:39). Schrijf in het volgende vak een zin waarin je uitlegt wat de leerlingen in de video hiervan volgens jou hebben geleerd?

4.3 HET NIEUWE TESTAMENT IS TEGEN GEWELD.

Dagelijks zijn we getuige van gedrag dat getekend is door conflict en geweld. De mens probeert voortdurend zijn ideeën op te leggen, of situaties te veranderen met geweld, waarbij hij elk concept van vrijheid negeert. In de leer van Christus in het Nieuwe Testament vinden we de afwijzing van elke vorm van geweld.

Twee voorvallen uit Jezus' leven laten in de praktijk zijn houding ten opzichte van geweld zien. Het is een houding die contrasteert met gewelddadigheid, hoe goed die eventueel ook bedoeld is zoals in het voorbeeld van Petrus.

We lezen in het Evangelie volgens Lucas

A. Een passage net voor het passieverhaal

⁵¹Toen de dagen van zijn verheffing hun vervulling tegemoet gingen, aanvaardde Hij vastberaden de reis naar Jeruzalem en zond boden voor zich uit. ⁵²Dezen kwamen op hun tocht in een Samaritaans dorp om er zijn verblijf voor te bereiden. ⁵³Maar de Samaritanen ontvingen Hem niet, omdat Jeruzalem het doel van zijn reis was. ⁵⁴Toen de leerlingen Jakobus en Johannes dit gewaar werden, vroegen ze: 'Heer, wilt Gij, dat wij vuur van de hemel afroepen om hen te verdelgen?' ⁵⁵Maar Hij keerde zich om en wees hen op strenge toon terecht. ⁵⁶Daarop vertrokken zij naar een ander dorp. (Uit Lucas. 9:51-56, Wilibrordvertaling 1975)

B. Gedurende de arrestatie van Jezus.

⁴⁷Hij was nog niet uitgesproken, of daar kwam een troep, voorafgegaan door een van de twaalf, Judas. Deze trad op Jezus toe om Hem te kussen. ⁴⁸Maar Jezus zei tot hem: 'Judas, verraadt ge de Mensenzoon met een kus?' ⁴⁹Toen zij die om Hem heen stonden, bemerkten wat er ging gebeuren, vroegen ze: 'Heer, zullen we met het zwaard erop inslaan?' ⁵⁰En een van hen gaf de knecht van de hogepriester een slag en hieuw hem het rechteroor af. ⁵¹Maar Jezus greep in en zei: 'Laat het hierbij.' En Hij raakte het oor aan en genas hem. (Uit Lucas 22:47-51, Wilibrordvertaling 1975)

Afbeelding 4.2
Het verraad van Judas,
18e eeuwse fresco (in
restauratie) uit de Kerk
van de Heilige Apostelen,
Agia, Griekenland. Foto
door Olya Gluschenko,
2017.

Oefening

1. Zoek in de bovenstaande Bijbelteksten de woorden en daden van de leerlingen die gewelddadig gedrag vertonen. Duidt ook de reactie van Jezus aan.

2. Jezus raadt ons aan om geweld niet met geweld te beantwoorden. Helpt deze suggestie om de vicieuze cirkel van geweld te doorbreken? Verdedig of rechtvaardig je antwoord.

Oefening 3:

Laten we nog eens naar de woorden van Jezus kijken die we in de video herben gehoord: “Je hebt gehoord dat er is gezegd: ‘Oog om oog, tand om tand’. Maar ik zeg je: Bied geen weerstand aan een boosdoener. Maar als iemand je op de rechterwang slaat, keer dan ook de andere toe.” Deze woorden sporen ons aan om de vicieuze cirkel van geweld en vergelding te stoppen. Maar deze houding roept de vraag op die vaak wordt gesteld. Leidt het afwijzen van geweld niet tot passiviteit en onderwerping aan het kwaad?

De volgende tekst formuleert een antwoord op bovenstaande vraag:

We moeten ons ervan bewust zijn dat deze houding namelijk van het afwijzen van geweld niet gelijkstaat aan passiviteit* en fatalisme*. Integendeel, het is een actieve houding; het is een keuze en een actie. De getuige [de christen] legitimeert het kwaad niet. Hij botst ermee en weigert degenen die het dienen te gehoorzamen. Christus zelf vroeg de bewaker die hem had geslagen tijdens zijn proces door de hogepriester om dit uit te leggen: “Als ik verkeerd heb gesproken, getuig dan van het verkeerde. Maar als ik goed heb gesproken, waarom slaat u mij dan?” (Johannes 18:23). Sterker nog, op een bepaald moment voor zijn arrestatie, toen hij zag dat het tempelplein een markt was geworden, maakte hij een ruwe zweep van touwen, joeg mensen en dieren eruit, gooide het geld op de grond en keerde de banken om. ‘Haal die dingen hier weg! Maak geen marktplaats van mijn Vaders huis!’ (Johannes 2:16). Het is opmerkelijk dat zelfs op dit specifieke moment Christus geen mensen sloeg.

Uit Ath. N. Papathanasiou – M. Koukounaras-Liagkis
Topics of Christian Ethics, Athens: Educational Policy Institute, 2020 p.83

Formuleer op basis van de tekst je antwoorden in je eigen woorden.

4.4 OORLOG: EEN VAN DE ZWAARSTE VORMEN VAN GEWELD.

Oorlog is een van de zwaarste vormen van geweld waarmee een mens te maken kan krijgen. De dorst naar macht en kracht, maar ook het verlangen naar rijkdom, leidt tot de vernietiging van volkeren en culturen, waarbij elk teken van vrijheid en menselijkheid wordt vernietigd. De geschiedenis zit vol wonden die oorlog heeft toegebracht aan het lichaam van de mensheid. Ze bevestigen hoe onrechtvaardig en tragisch het oorlogsgeweld is.

Zoek in de volgende teksten naar de oorzaken van de oorlog.

¹Waar komen bij u die vechtpartijen en ruzies vandaan? Toch alleen van uw eigen hartstochten, die u niet met rust laten? ²Gij begeert dingen die gij niet kunt krijgen. Gij moordt en benijdt en kunt uw doel niet bereiken. Dan gaat gij vechten en strijden. Gij hebt niets, omdat gij niets vraagt. (Jakobus 4:1-2)

Geld is de galg van zielen, de haak van de dood, het lokaas van de zonde. Hoe lang zal het almachtig zijn? Hoe lang zal rijkdom, die oorzaak van oorlogen waarvoor wapens worden gemaakt en zwaarden geslepen, heersen?

Uit Basileus de Grote, Preken, PG 31, 297B

Figuur 4.3
Bereden Noormannen
die de Angelsaksische
infanterie aanvallen, 12e
eeuw, Auteur onbekend,
12e eeuw.
Bron Lucien Musset
The Bayeux Tapestry
2005 Boydell Press via
Wikimedia Commons:
[https://commons.
wikimedia.org/w/index.
php?curid=27217789](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27217789)

4.4.1 KAN EEN OORLOG RECHTVAARDIG ZIJN?

Maar er zijn ook oorlogen die we als noodzakelijk beschouwen, omdat ze helpen om een einde te maken aan groter kwaad. We zijn eraan gewend deze oorlog 'rechtvaardig' te noemen, als hij de vorm aanneemt van een verdediging, omdat hij de vrijheid en het leven beschermt. Met andere woorden, we spreken over oorlogen waarin je probeert de vrijheid van je vaderland en het leven van je dierbaren te beschermen door je eigen leven op te offeren. In de geschiedenis van de orthodoxe kerk zijn er gevallen waarin de kerk werd gevraagd door de Byzantijnse keizers of door de staatsmacht om de rechtvaardige oorlogen die ze voerden goed te keuren door de hulp van God in te roepen. Maar zelfs in deze "rechtvaardige" oorlog gebruiken mensen geweld en doden ze hun medemensen om zichzelf te verdedigen.

Vraag:

Wat is het standpunt van de orthodoxe kerk met betrekking tot een “rechtvaardige” oorlog?

Raadpleeg de volgende tekst om je antwoord vorm te geven en schrijf, op basis van de standpunten, een kort tekstje van een paragraaf met je antwoord:

Wanneer het voor een christen nodig is aan een oorlog deel te nemen, dient dat te gebeuren in een geest van zelfopoffering. Maar deze zelfopoffering betreft niet [...] zijn leven. Het gaat om iets dat voor een christen oneindig veel belangrijker is: het begaan van zonde en hoop op de redding! Dat wil zeggen, dat een Christen aan een oorlog zal deelnemen met het tragische besef dat men ter wille van bepaalde relatieve waarden - bijvoorbeeld de vrijheid van de gemeenschap of de veiligheid van zijn familie - aanvaardt een zonde te begaan en zijn eigen redding op het spel te zetten. Het is een tegenstrijdige omstandigheid, aangezien het een historische plicht is om geweld te gebruiken om een stortvloed van geweld te stoppen, terwijl het tegelijkertijd een marteling is, in die zin dat het een handeling is die niet alleen God niet behaagt, maar die ook Zijn vergeving nodig heeft ...

Uit Th. N. Papathanassiou, “Anthropology, Culture, Praxis”
in *Terrorism and Culture*, Athens, Armos, 2013, p.89

4.4.2 KAN EEN OORLOG HEILIG ZIJN?

Een oorlog wordt heilig genoemd wanneer deze wordt verklaard door de kerk of door een religie of, in het algemeen, in de naam van God. De bedoeling is om het geloof en de ideeën die deze specifieke religie kenmerken te verdedigen met geweld. Voor een christen is elke oorlog een burgeroorlog, aangezien de mens zich tegen zijn broeder keert, dat wil zeggen zijn medemens. Het is een tragische en ongewenste realiteit. Daarom accepteert de orthodoxe kerk niet dat een oorlog om welke reden dan ook heilig kan zijn; het is onmogelijk om een oorlog te verklaren in de naam van God en oorlog heeft nooit een heilzaam karakter en leidt degenen die eraan deelnemen niet naar hun redding.

Oefening

De volgende tekst vermeldt een incident uit de tijd van het Byzantijnse rijk dat het standpunt van de kerk weergeeft dat geen enkele oorlog een heilzaam karakter kan hebben.

In 960 na Christus eiste keizer Nikephoros II Phokas dat de kerk al degenen die stierven in de strijd tegen de islam tot heiligen zou verklaren, ter verdediging van het christelijk geloof en het vaderland. De kerk weigerde, daarbij verwijzend naar een heilige canon [...] Het is het dertiende canon van Basilius de Grote, dat het oneens is met de "straffeloosheid" van degenen die in oorlog doden - zelfs defensief! - en betoogt dat een boete van drie jaar van excommunicatie of onthouding van de Heilige Communie moet worden opgelegd [...]

Uit Th. N. Papathanassiou, "Anthropology, Culture, Praxis"
in *Terrorism and Culture*, Athens, Armos, 2013, p.91

Geef in één zin weer tot welke conclusie je kwam na het lezen van de tekst.

Figuur 4.4
Peter Stronsky: De vriendelijke engel van de vrede, Donetsk, Oekraïne, 2008, foto door Andrew Butko via Wikimedia Commons. Gelicentieerd onder de Creative Commons [Naamsvermelding-GelijkDelen-licentie 3.0 Unported](#). De foto is niet gewijzigd en is te vinden op: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2008_Донецк_122.jpg.

4.4.3 EN TOT SLOT

... wat aartsbisschop Anastasios zegt over de rol van welke religie dan ook wanneer ze worden geconfronteerd met een gewapend conflict:

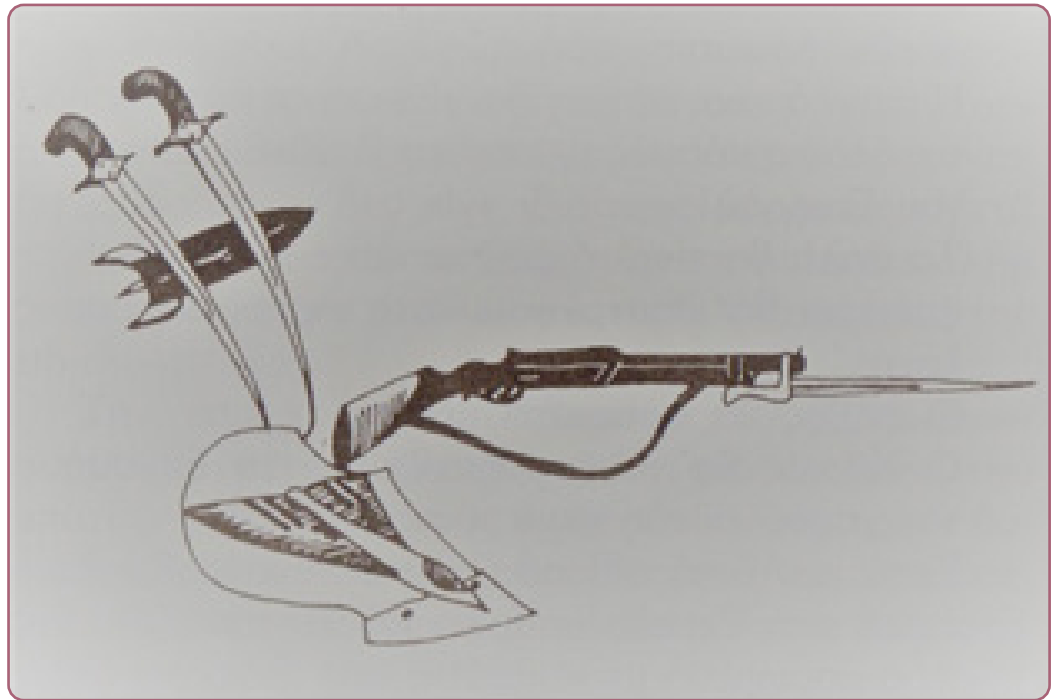
Geweld brengt geweld met zich mee en in deze vicieuze cirkel zijn het de onschuldigen en de zwakken die het slachtoffer worden. De kerk houdt vol dat niemand het recht heeft om de heilige olie van religie te gebruiken om de vlammen van gewapende conflicten te voeden. Religie is een goddelijk geschenk, om harten te kalmeren, wonden te helen en individuen en volkeren in vrede dichterbij elkaar te brengen."

Uit Anastasios Yannoulatos, Archbishop of Tirana, Vigilance, Debt of the Orthodox, En Plo, Athens 2017, p. 122

4.5 STRIJDEN VOOR VREDE

4.5.1. DE PROFEET JESAJA OVER VREDE

De profeet Jesaja, die in de jaren van het Oude Testament, de komst van een nieuwe wereld ziet waar vrede zal heersen, zegt: " 4[...] zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen en hun speren tot snoeihaken; geen volk zal het zwaard optillen tegen een ander volk en zij zullen niet meer leren wat oorlog is." (Jes. 2: 4)

Figuur 4.5
Een ploeg van wapens
gemaakt
Tekening door Vaso
Gogou

Oefening

Bekijk de tekening "een ploeg* van wapens gemaakt" en zoek de overeenkomsten met de woorden van de profeet Jesaja.

4.5.2 DE ROL VAN RELIGIES BIJ HET BEREIKEN VAN VREDE

Figuur 4.6
Standbeeld van de vredesduif in Lomé, Togo, Afrika, foto door Jeff Attaway: Gelicenseerd onder de Creative Commons [Naamsvermelding 2.0 Generieke](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peace_dove_(3329620077).jpg) licentie. De foto is niet gewijzigd en kan worden gevonden op [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peace_dove_\(3329620077\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peace_dove_(3329620077).jpg).

De verklaring van Assisi

Op 24 januari 2002 kwamen patriarchen, imams, monniken en rabbijnen van over de hele wereld bijeen in Assisi. Samen met paus Johannes Paulus II namen ze de stelling aan dat gelovigen over de hele wereld het geweld moeten afzweren. Samen baden ze voor de wereldvrede

Fragmenten uit de Verklaring van Assisi

We verbinden ons ertoe de vaste overtuiging te verkondigen dat geweld en terrorisme onverenigbaar zijn met de authentieke geest van religie. Aangezien we elke toevlucht tot geweld en oorlog in de naam van God of religie veroordelen, verbinden we ons ertoe al het mogelijke te doen om de grondoorzaken van terrorisme uit te roeien. [...] We verbinden ons ertoe de roep over te nemen van degenen die weigeren zich over te geven aan geweld en kwaad. We willen alles in het werk stellen om de mannen en vrouwen van onze tijd echte hoop te bieden op gerechtigheid en vrede.

Uit Anastasios, Yannoulatos, Archbishop of Tirana:
Coexistence: Peace, nature, poverty, terrorism, values, Armos, Athens 2016, p.35)

Oefening

Stel je na het lezen van de bovenstaande fragmenten uit de Assisi-verklaring voor dat je een verslaggever van een krant bent en schrijf een korte tweet om je publiek te informeren over de conclusies van deze zeer belangrijke bijeenkomst.

4.6 AANVULLENDE OPDRACHTEN: MATERIAAL VOOR VERDERE BESPREKING

De durf van bisschop Accacius

Tijdens schermutselingen met Perzische troepen in 421, in de gebieden van Perzisch Armenië, veroverde het Byzantijnse leger zeventuizend Perzische soldaten. Deze gevangenen leden hongersnood en velen van hen stierven. Acacius riep de geestelijkheid van zijn bisdom bijeen en zei tegen hen: "Onze God heeft geen liturgisch vaatwerk nodig (kelk of discos). * Hij eet en drinkt niet, aangezien hij geen lichamelijke behoeften heeft. Dankzij de dankbaarheid van de pelgrims heeft de Kerk veel goud en zilver, dus ik vind het gepast om ze te gebruiken om de gevangengenomen soldaten van de honger te redden". Zo werden de waardevolle kerkelijke vaten omgesmolten. De inkomsten uit deze edelmetalen leverden voedsel voor de gevangenen. Ondanks het feit dat deze mensen van een ander volk waren en een andere religie hadden, werden ze door de bisschop geholpen. Ze werden bovendien voorzien materiaal om terug te keren naar hun thuisland. Er wordt gezegd dat de Perzische koning bisschop Acacius persoonlijk wilde ontmoeten en zijn bewondering uitsprak voor de wijsheid van de Byzantijnen, die zowel in oorlog als door welwillendheid wisten te overwinnen.

Uit Papathanassiou, Th. (2008), *My God, a foreigner. Texts for a truth "down in the street"*, Athens: En plo, p. 57-58. De gebeurtenis wordt ook vermeld in Socrates, *Ecclesiastical History*, 7, 21, PG 67, 781B-784A.

De droom van de Heilige Carpus*

De heilige Carpus uit de 1ste eeuw verhaalt het volgende voorval. Eens maakte een heiden hem erg verdrietig omdat hij een christen ompraatte en hem tot het heidendom bekeerde. De heidenen verheugden zich over deze bekering en brachten offers aan hun goden en Carpus was vervuld van bitterheid en haat. 's Nachts stond hij, zoals gewoonlijk, op om tot God te bidden. Hij begon te protesteren dat het oneerlijk is dat atheïsten en heidenen leven en de waarheid van Christus verdraaien. Hij bad tot God om een bliksemschicht te sturen en hun leven genadeloos te beëindigen. Zodra hij deze woorden had uitgesproken, zag hij plotseling een visioen van Jezus met zijn engelen hoog in de hemel. Toen hij naar beneden keek, in een donkere kloof, zag hij de mensen die hij had vervloekt. Ze waren doodsbang en stonden op het punt in de diepte te vallen. Onder hen, op de bodem van het ravijn, zag hij slangen met opengesperde bekken, klaar om ze te bijten. En toen zag hij Jezus genadige blik op de twee mannen in gevaar en Jezus stond op van zijn troon, naderde hen en reikte zijn hand naar hen om hen te helpen. Verrast hoorde Carpus Jezus tegen hem zeggen: "Sla mij dan ook maar, ik ben bereid om opnieuw en opnieuw te lijden om alle mensen te redden.

Uit het Synaxarion van de H. Nikodemos van de Athos Berg

Vrede en de Goddelijke Liturgie

De Goddelijke Liturgie eindigt met de aansporing "laat ons in vrede heengaan". Deze aansporing nodigt de gelovigen uit om met het geschenk van de vrede de wereld in te gaan, ermee te leven en ervoor te strijden. In wezen wordt aan elke individuele gelovige, maar ook aan de gemeenschap als geheel, gevraagd erop uit te gaan en te bewijzen dat het Mysterie dat ze ervaren hebben werkelijk aanvaard werd. De realisatie en verwerving van het goede van de vrede is het belangrijkste verzoek van de Goddelijke Liturgie. Het is de verbazingwekkende rijkdom van dit goede dat de liturgie bevat".

Uit St. Ch. Tsopanidis, "The Churches in Search of a 'Just Peace' in an Age of Globalization", in Kasselouri-Chatzivasileiadi, Eleni (ed.): "Peace on Earth...": a Vision and a Demand for Societies and Churches Today. An Orthodox Contribution, Athens: Indiktos, 2010, p. 120

The Black Eyed Peas - "Where Is The Love?"

https://www.youtube.com/watch?v=WpYeekQkAdc&feature=youtu.be&ab_channel=BlackEyedPeasVEVO

People killin', people dyin'
Children hurt and you hear them cryin'
Can you practice what you preach?
Or would you turn the other cheek?

Father, Father, Father help us
Send some guidance from above
Cause people got me, got me questioning

Where is the love (Love)
Where is the love (The love)
Where is the love (The love)
Where is the love, the love, the love

Mensen gedood, mensen stervend
Kinderen in pijn en je hoort ze huilen
Kun je doen wat je predikt?
Of zou je de andere wang toekeren?

Vader, Vader, Vader help ons
Stuur wat hulp van boven
Want mensen hebben me, hebben me aan het twijfelen gebracht

Waar is de liefde (Liefde)
Waar is de liefde (De liefde)
Waar is de liefde (De liefde)
Waar is de liefde, de liefde, de liefde

4.7 WOORDENSCHAT

Acacius, Heilige: Werd aan het begin van de 5e eeuw bisschop van Amida, een Armeense stad. In 419 stuurde keizer Theodosius II hem als ambassadeur naar de koning van Perzië en zijn aanwezigheid daar hielp het geloof van de orthodoxe gelovigen in de regio te versterken. Acacius bezocht Perzië voor de tweede keer op uitnodiging van de Perzische koning zelf, die hem wilde ontmoeten na zijn wonderbaarlijke daad van het bevrijden van 7000 Perzische gevangenen die door de Byzantijnen waren gevangengenomen. De Orthodoxe Kerk herdenkt hem op 9 april.

Carpus, Heilige: Leefde in de tijd van Nero (52 n.Chr.), en is een van de zeventig leerlingen van de Heer. Hij was een medewerker van de Heilige Paulus en, volgens zijn 2e brief aan Timoteüs, werkte hij aan de verspreiding van het evangelie in de regio van Troje. Later werd hij bisschop in Varna, Thracië, waar hij de geestelijke vader was van en een lichtend voorbeeld voor alle mensen van zijn bisdom. De Orthodoxe Kerk viert zijn nagedachtenis op 26 mei.

Fatalisme: Een visie of mening volgens welke alle gebeurtenissen onherroepelijk worden bepaald door een hogere macht, zoals het lot.

Kanon (kerkelijk recht): De voorzieningen die van tijd tot tijd door de Kerk zijn opgesteld om de verschillende dagelijkse problemen die zich voordoen in het kerkelijke en sociale leven te reguleren en aan te pakken. Het doel van de regels is om het geestelijk leven te bewaken en te beschermen.

Onthouding (van de Heilige Communie): Om pedagogische redenen legt de Kerk soms onthouding van de Heilige Communie op als boetedoening voor bepaalde ernstige overtredingen of mislukkingen. Boetedoeningen zijn handelingen die door de priester worden voorgesteld tijdens de biecht, zodat de gelovige de omvang van zijn overtreding kan begrijpen en zich naar het goede kan oriënteren. In de orthodoxe kerk omvatten veel voorkomende boetedoeningen intensief gebed, studie, vasten en liefdadigheidsdaden. Voor meer ernstige zonden kan de boetedoening zijn: onthouding (d.w.z. uitsluiting) van de Heilige Communie.

Passiviteit: gedrag dat acceptatie van een situatie impliceert en niet handelt of probeert te veranderen.

Ploeg: een landbouwwerktuig getrokken door een tractor of dieren om het land te ploegen.

Samaritanen: Zij waren de inwoners van Samaria. Samaria werd aangevallen door andere stammen die een heidens geloof hadden en de bevolking veranderde volledig door vermenging met de veroveraars. Hoewel ze hun geloof in de ene God van de Joden handhaafden, introduceerden de Samaritanen in hun geloof verschillende heidense gebruiken en ceremonies. Ze aanbaden God op de berg Gerizim en niet in de tempel van Salomo. In het Nieuwe Testament betekent het woord Samaritaan de onreine (zondige) en gehate persoon (Johannes 8:48).

4.8 TRANSCRIPT EN DIALOGEN VAN DE VIDEO

Personages

YIORGOS : dertienjarige tiener

APOSTOLOS: de vader van Yiorgos

TEACHER: de godsdienstleerkracht

LEERLINGEN

HOND

SCENE 1

's Ochtends vroeg gaan Yiorgos en zijn vader Apostolos naar school. Apostolos gaat dan verder met zijn werk. Yiorgos voelt zich slaperig en zijn vader is hem aan het plagen.

VADER (glimlachend): Hé Yiorgos, loop eens door! Als we zo doorgaan, is het straks tijd om naar huis te gaan nog voordat je op school aankomt!

YIORGOS: Hou op, pa, ik voel me zo slaperig ... (gaapt)

VADER: Dan moet je eerder naar bed gaan, zodat je 's morgens beter kan opstaan.

Yiorgos antwoordt niet en gaapt opnieuw.

Terwijl ze verder over het trottoir lopen en een tuin passeren, verschijnt er een hond die woedend begint te blaffen. De hond gaat wild te keer en Yiorgos en zijn vader schrikken zich een hoedje.

YIORGOS: Ik schrok me rot!

VADER (boos): Stomme hond! Je laat ons keihard schrikken!

YIORGOS: Waarom blaffen honden soms zo? Waarom maken ze zoveel lawaai?

VADER: Hij is een bewaker. Hij denkt dat hij door zo te doen het huis beschermt tegen indringers.

YIORGOS: Nou, we hebben niet eens geprobeerd binnen te gaan!

VADER: Het maakt niet uit. Hij kan geen onderscheid maken of we binnen zullen gaan of niet. Hij beschermt simpelweg.

YIORGOS: Hij neemt zijn werk veel te serieus!

VADER (in een speelse bui): Ik weet niet of hij een goede bewaker is, maar hij is zeker goed in het wakker maken van mensen. Hij heeft heel de buurt wakker gemaakt en jou geloof ik ook! Ha ha!

YIORGOS: Pff... erg grappig.

Ze vervolgen hun weg en lopen uit het beeld.

SCENE 2

Samen komen ze op school aan. Ze zwaaien elkaar uit en Yiorgos komt het schoolplein op. Plots hoort hij geluiden van één kant van het schoolplein. Samen met andere jongeren gaat hij er nieuwsgierig heen. Twee studenten maken ruzie over hun voetbalteams. Enkele andere studenten proberen ze in bedwang te houden. Yiorgos observeert zonder iets te doen.

LEERLING 1: Je bent een dwaas en je verdient een pak slaag.

LEERLING 2: Durft maar dichterbij komen en je zult zien wat er gebeurt.

LEERLING 1: Denk je dat ik bang voor je ben? We weten allemaal wat een lafaard je bent. Je slaat altijd van achteren, net zoals je team dat op het veld doet. Je koopt de scheidsrechters om en dan win je de wedstrijden.

LEERLING 2: Helemaal niet, ik zal je recht in je gezicht slaan. Wat mijn team betreft, wen er maar aan onze ruggen te zien op de tribune, want jullie zullen ons nooit kunnen verslaan!

Een leraar ziet het gevecht en grijpt in. Ze houdt de jongeren tegen en gaat in gesprek met hen. Yiorgos kijkt nog steeds toe.

LEERKRACHT: Hé mannen, waar gaat het allemaal om? Ik kan het niet geloven! Jullie zijn al in het middelbaar en staan hier te vechten als kleine kinderen!

LEERLING 1: Hij is ermee begonnen, mevrouw.

LEERLING 2: Waarom sta je weer te liegen! Hij heeft me eerst beledigd, mevrouw.

Ze schreeuwen tegen elkaar en hun stemmen mengen zich met de stemmen van de andere leerlingen die bij het incident aanwezig zijn.

LEERKRACHT: (luid) Iedereen stop alsjeblieft! (Ze spreekt kalm tegen de eerste student) Dus vertel me eens, hoe beledigde hij jou?

LEERLING 1: Eh, nou... hij beledigde me niet echt, maar hij is tegen het voetbalteam dat ik steun.

LEERKRACHT: (in gesprek met de andere student). En hoe heeft hij je beledigd?

LEERLING 2: Nou, hij is ook tegen mijn team.

LEERKRACHT: Dus als ik jullie goed begrijp, staan jullie hier te vechten om jullie voetbalteams en is het niet persoonlijk.

LEERLING 2: (Hij schreeuwt luid met ontblote tanden en gebalde vuist) Ja, en als hij het nog een keer doet, zal hij ervoor betalen ...

Iedereen schreeuwt door elkaar. Het geluid verdwijnt langzaam terwijl Yiorgos naar LEERLING 2 kijkt en een logische associatie legt. Terwijl hij hem ziet grommen en dreigen met ontblote tanden, doet hij Yiorgos denken aan de hond die hem een paar minuten geleden bang maakte met zijn geblaf (hij herinnert zich dat de hond ook zijn tanden liet zien). Yiorgos stelt zich een paar seconden voor dat de leerling in een hond is veranderd. Yiorgos lacht hardop om deze gedachte en keert terug naar de werkelijkheid. De "hondenleerling" verandert weer in een mens en de stemmen om ons heen komen terug.

SCENE 3

De scène speelt zich af in de klas.

Dezelfde leerkracht die de ruzie op het schoolplein heeft gestopt, staat voor de klas.

LEERKRACHT: Ik geloof dat velen van jullie aanwezig waren bij de ruzie. Het is zeker niet ongebruikelijk dat mensen vechten, vooral als ze vinden dat iets van henzelf wordt bedreigd.

LEERLING (MEISJE): Ja, Mevrouw, maar wat gebeurt er als ze allebei het gevoel hebben dat dit "iets" echt waardevol is?

LEERKRACHT: Aangezien dit een godsdienstles is, zullen we gaan kijken wat Jezus zegt over ruzies? Sla alstublieft de Bijbel open in Mattheüs, hoofdstuk 5, vers 38. (De leerlingen zoeken het vers en de leerkracht leest voor.) U hebt gehoord dat er werd gezegd: "Oog om oog en tand om tand." Maar ik zeg U: 'Weersta een boosdoener niet. Maar als iemand U op de rechterwang slaat, keer dan ook de andere toe.'

LEERLING 3: (Klaarblijkelijk verbijsterd) Sorry, Mevrouw, maar als ik het goed begrijp, zegt Christus dat we de anderen van ons moeten laten profiteren... Is dat juist?

LEERLING (MEISJE): Ja, zo zie ik het ook. Maar als ik me zo gedraag, zal de hele school me uitlachen!

De leerlingen beginnen een luidruchtige maar creatieve discussie, en de leerkracht loopt tussen de tafels door en luistert naar hen. Als ze Yiorgos passeert, die aan het laatste bureau zit, laat ze een briefje op zijn bureau liggen en knipoogt. Yiorgos kijkt verbaasd en verrast. Hij vouwt het briefje open en leest het volgende: "We gaan een spel spelen in de klas. Wat er ook gebeurt, sla alsjeblieft niemand terug, ook niet als anderen je ertoe aanzetten. Daar is een reden voor."

De leerkracht loopt terug naar voren en kondigt aan:

LEERKRACHT: OK, dus we hebben allemaal verschillende meningen. Zullen we een spel spelen? Iedereen is enthousiast.

KLAS: Ja

LEERKRACHT: Geweldig. Dit is wat we gaan doen. Ieder van jullie geeft een tik op de arm, schouder of rug van de persoon die naast je zit. Laten we het om beurten doen, de een na de ander, als een domino-effect. Maar wees voorzichtig, niet te hard slaan, oké? Ik begin.

De leraar tikt de leerling aan die aan het eerste bureau zit. Dan lacht deze leerling en tikt de leerling naast hem aan. De volgende leerling geeft een tikje tegen de leerling achter hem, enzovoort. Gelach klinkt door de klas. Een volgende leerling staat op en gaat naar Yiorgos; hij slaat hem een beetje hard. Yiorgos huivert van de pijn, maar reageert niet, omdat de leraar hem had gezegd niets te doen.

LEERLING 4: (lachend) Kom op Yiorgos. Sla hem!

Yiorgos reageert niet.

LEERLING (MEISJE): (lachend) Hé, waar wacht je nog op? Sta op en sla hem.

YIORGOS: Nee, ik wil niet.

LEERLING 3: (duidelijk geïrriteerd). Wat bedoelt je? Dat is toch het spel ... YIORGOS: En ik zeg nee! Ik ga niemand slaan.

LEERLING (MEISJE): (boos) Mevrouw, zeg het hem toch! Yiorgos bederft het spel.

LEERKRACHT: Yiorgos, wil je niet doorgaan met het spel?

YIORGOS: Nee, mevrouw, ik vind het niet leuk.

LEERKRACHT: Dan ben ik bang dat we moeten stoppen. Zie je, dit is hoe het spel wordt gespeeld: we moeten allemaal degene naast ons raken. Als iemand stopt, stopt het spel ook.

KLAS: Uitroepen van teleurstelling. Ze kijken Yiorgos vijandig aan.

LEERLING 4: Zie je wat je hebt gedaan?

LEERKRACHT: Maar als jullie het anders bekijken heeft Yiorgos door ervoor te kiezen niemand anders te slaan, jullie een klap bespaard.

Yiorgos brak de ketting van geweld toen die bij hem aankwam. Is hij echt een spelbreker, of is de helft van de klas hem een gunst verschuldigd omdat hij ze eigenlijk voor een klap heeft behoed? Misschien is geweld en slechtheid zoiets als een pandemie. Het wordt van de ene persoon op de andere overgedragen.

YIORGOS: Bedoelt u dat dit de oplossing is die Jezus suggereert voor onze ruzies?

LEERLING (MEISJE): (aarzelend) En ... Hoe zit het met de pandemie?

LEERKRACHT: Quarantaine is altijd een oplossing geweest om de verspreiding van een ziekte te voorkomen. Is geweld ook niet een kwaadaardige ziekte?

De leerlingen kijken elkaar zwijgend aan.

SCENE 4

. Yiorgos loopt met een klasgenoot terug naar huis

LEERLING (MEISJE): Hé, Yiorgos. Geloof je echt dat je zou kunnen doen wat Jezus suggereerde?

YIORGOS: Wat precies?

LEERLING (MEISJE): Niet te reageren wanneer anderen je kwaad doen. YIORGOS: Ik weet het niet. Het is echt moeilijk. Het lijkt mij dat we meestal reageren met "oog om oog en tand om tand", zoals ze zeggen.

LEERLING (MEISJE): Ja, dat klopt.

YIORGOS: Maar als je erover nadenkt, is wat Christus zegt waarschijnlijk het slimste om te doen. Wie zou er willen leven in een wereld van blinde en tandeloze mensen?

LEERLING (MEISJE): Je hebt gelijk in wat je zegt. Ik zou helemaal niet in zo'n wereld willen leven. Het zou een ...

Yiorgos en zijn klasgenootje lachen hardop. We zien hen lachend weglopen.

4.9 BIBLIOGRAFIE EN REFERENTIES

In deze lijst zijn ook de referenties opgenomen die gebruikt werden bij de voorbereiding van dit project. Referenties naar kunst en muziek zijn een meerwaarde die de leerlingen kunnen stimuleren tot een actieve lesdeelname.

4.9.1 Boeken

The Holy Bible, *Old and New Testament, translated from the original texts*, Athens: Hellenic Bible Society, 1997 [*Η Αγία Γραφή, Παλαιά και Καινή Διαθήκη, Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα*, Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία, 1997]

"Dialogues in times of fanaticism", *Synaxis* 104 (2007), pp. 3-87. [Διάλογοι σε καιρούς φανατισμών, περιοδικό Σύναξη 104 (2007), σσ.3-87]

"Violence, religions and multiculturalism", *Synaxis* 98 (2006), pp. 3-54 [*Η βία, οι θρησκείες και η πολυπολιτισμικότητα*, περιοδικό Σύναξη 98 (2006), σσ 3-54]

Anastasios (Yannoulatos, Archbishop of Tirana): *Vigilance, Debt of the Orthodox*,

Athens, En Plo, 2017, [Αναστάσιος (Γιαννουλάτος, Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας), *Εγρήγορση, Χρέος των Ορθοδόξων*, Αθήνα: Εν πλω, 2017].

Anastasios (Yannoulatos, Archbishop of Tirana): *Co-existence: Peace, Nature, Poverty, Terrorism, Values*. Athens: Armos, 2015 [Αναστάσιος (Γιαννουλάτος, Αρχιεπίσκοπος Τιράνων), *Συνύπαρξη: Ειρήνη, φύση, φτώχεια, τρομοκρατία, αξίες*, Αθήνα: Αρμός, 2015]

Anastasios (Yannoulatos, Archbishop of Tirana), *God manifested in flesh*, Athens: Maistros, 2006 [Αναστάσιος (Γιαννουλάτος, Αρχιεπίσκοπος Τιράνων), *Θεός εφανερώθη εν σαρκί*, Αθήνα: Μαΐστρος, 2006].

Girard, R., *La violence et le sacré*, Editions Grasset, 1972 [P. Ζιράρ, *Βία και θρησκεία: Αιτία ή αποτέλεσμα*; μτφρ. Α. Καλατζής, Αθήνα: Νήσος, 2017]

Kalaitzidis, P., "Holy Lands and Sacred Nations", *Concilium: International Review of Theology*, 2015.1, pp. 115-124.

Kalaitzidis, P. (ed.), *Orthodoxy and Modernity*, Athens, Indiktos, 2007 [Καλαϊτζίδης, Π. (επιμ.), *Ορθοδοξία και Νεωτερικότητα*, Αθήνα: Ίνδικτος, 2007].

Kasselouri-Chatzivasileiadi, Eleni (ed.): *"Peace on Earth...": a Vision and a Demand for Societies and Churches Today. An Orthodox Contribution*, Athens: Indiktos, 2010 [Κασσελούρη-Χατζηβασιλειάδη, Ελ. (επιμ.), *Και Επί γης Ειρήνη...*, Όραμα και αίτημα για τους λαούς και τις χριστιανικές Εκκλησίες – Ορθόδοξη συμβολή, Αθήνα, Ίνδικτος, 2010]

Daniel, Jean, *Dieu, est-il fanatique?*, Paris: Diffusion Le Seuil, 1996 [Greek translation: Ντανιέλ, Ζαν, *Ο Θεός είναι φανατικός*;; Μετφ. Ανδ. Πανταζόπουλος, Επιμέλεια – Εισαγωγή Στ. Ζουμπουλάκης, Αθήνα: Πόλις, 1998]

Oz, Amos (2018), Dear zealots, Letters from a divided land, Houghton Mifflin Harcourt [Greek translation: Οζ, Άμος, Αγαπητοί ζηλωτές, τρεις στοχασμοί, Αθήνα, Καστανιώτη, 2020].

Papathanassiou, Ath. & Koukounaras-Liangis M. Lessons of Christian Ethics for C Class of Ecclesiastic Lyceum, Athens: Ministry of Education, 2020 [Παπαθανασίου, Αθ. – Κουκουνάρας Λιάγκης Μ., Θέματα Χριστιανικής Ηθικής, Γ' Εκκλησιαστικού Λυκείου, Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2020].

Papathanassiou, Ath. N., The rupture with zero. Shots of political theology, Athens: Armos, 2015 [Παπαθανασίου, Αθ. Ν., Η ρήξη με το μηδέν. Σφηνάκια πολιτικής θεολογίας, Αθήνα: Αρμός, 2015].

Papathanassiou, Th. N., "Anthropology, Culture, Praxis" in S. Fotiou (ed.), Terrorism and Culture, Athens: Armos, 2013 [Θ. Ν. Παπαθανασίου, «Ανθρωπολογία, πολιτισμός, πράξη», στο Σ. Φωτίου (επ.), Τρομοκρατία και Πολιτισμός, Αθήνα: Αρμός, 2013]

Papathanassiou, Athanassios, My God, a foreigner. Texts on a truth "down on the street", Athens: En plo, 20085 [Παπαθανασίου, Αθανάσιος, Ο Θεός μου ο αλλοδαπός. Κείμενα για μια αλήθεια που είναι "του δρόμου", Αθήνα: Εν πλω, 20085]

Papathanassiou, Th., The church comes into being when it opens up,, Athens: EWN Plo, 2008 [Παπαθανασίου, Θ., Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται, Αθήνα: Εν πλω, 2008].

Sevastakis, N. "Religious fanaticism or political pathology?", Frear, 2021 [Σεβαστάκης, Ν. Θρησκευτικός φανατισμός ή πολιτική παθολογία; Περιοδικό Φρέαρ, 2021] <https://mag.frear.gr/thriskytikos-fanatismos-i-politiki-pathologia/>

4.9.2 Kunst

Het verraad van Judas, 18e eeuws fresco (in restauratie) uit de Kerk van de Heilige Apostelen, Agia, Griekenland. foto door Olya Gluschenko, 2017.

Bereden Noormannen die de Angelsaksische infanterie aanvallen, 12e eeuw, Auteur onbekend, 12e eeuw. Bron Lucien Musset The Bayeux Tapestry 2005 Boydell Press via Wikimedia Commons: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27217789>.

Peter Stronsky: De vriendelijke engel van de vrede, Donetsk, Oekraïne, 2008, foto door Andrew Butko, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2008._Донецк_122.jpg.

Standbeeld van de vredesduif in Lomé, Togo, Afrika, foto door Jeff Attaway: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peace_dove_\(3329620077\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peace_dove_(3329620077).jpg).

Een ploeg van wapens gemaakt, Tekening door Vaso Gogou.

Links naar illustraties opgehaald op 15 februari 2021

Apostolos Barlos, MTh (Aristoteles Universiteit van Thessaloniki, Griekenland). Voormalig godsdienstleerkracht en onderwijsadviseur voor middelbaar onderwijs, instructeur levenslang leren, auteur van leerboeken voor godsdienstonderwijs op secundair niveau, medewerker voor Religieus Onderwijs in Volos Academie voor Theologische Studies.

Christos Fradellos, Mth (Kapodistriesch en nationale Universiteit van Athene - Griekenland, Neapolis Universiteit van Paphos - Cyprus), godsdienstleerkracht., auteur van het boek Islamic Orders in the Ottoman Crete, medewerker voor Religieus Onderwijs in Volos Academie voor Theologische Studies.

Vaso Gogou, BA in theologie en geschiedenis (Universiteit van Athene, Griekenland). Voormalig godsdienstleerkracht, leerkracht cultuur en esthetiek, instructeur levenslang leren, auteur van leerboeken voor godsdienstonderwijs op secundair niveau, medewerker voor Religieus Onderwijs in Volos Academie voor Theologische Studies.

Maria Anna Tsintsifa, Master in Intercultureel Onderwijs (Vrije Universiteit, Berlijn, Duitsland), Master in Speciaal Onderwijs (Frederick University, Cyprus). Leerkracht Griekse Literatuur, medewerker voor Religieus Onderwijs in Volos Academie voor Theologische Studies.

Nikolaos Tsirevelos. PhD (Aristoteles Universiteit van Thessaloniki, Griekenland). godsdienstleerkracht, hoogleraar godsdienstonderwijs en godsdienstwetenschappen (afdeling Primair Onderwijs, Universiteit van Thessalië, Volos), gastdocent christelijk onderwijs (afdeling Theologie en Cultuur, "Logos" Universiteit, Tirana, Albanië), medewerker voor Religieus Onderwijs in Volos Academie voor Theologische Studies.

Dit boek is gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid - Politie van de Europese Unie.

9 789464 449082 >